

Джерело: [ЛітАкцент](#)

Можливо, найсильніший і вже точно найцікавіший дебют цього року. Ми звикли, що в прозу приходять переважно з текстами автобіографічними й само-описовими, тож виглядають такі «першотвори» плюс-мінус одноманітно. «Оформляндія» Маркіяна Камиша також підкреслено автобіографічна, ґрунтується на конкретному досвіді – але останній доста непересічний, щоб назвати цей короткий роман монотонним.

Щодо роману треба уточнити, втім: [«Оформляндія»](#) – так само кластерний тревел-роман, як і повноцінний цикл подорожніх нарисів, чітко жанрову межу тут провести складно.

Успішний хлопець із унормованим життям (підвищена стипендія і академічна кар'єра історика нам на те натякнуть) одного дня їде «чорним туристом» до Чорнобильської зони. Відтак минає п'ять років, на кожен із яких припаде по два десятки нелегальних вилазок у зону відчуження. «Сталкер, пішохід, самохід, ідіот» з «Оформляндії» походить із «покоління ровесників Аварії». Така самоатрибуція героя орієнтує на сприйняття вибуху на ЧАЕС не як історичної події, а як символічної. Починає «Оформляндію»

Після Сталкера

Написав Ганна Улюра

Понеділок, 16 листопада 2015, 17:29

короткий номінативний екскурс у дусі «як ми будували атомні станції» – до цього Ми розповідач жодного біографічного стосунку не має, очевидно. Контрапунктом проходить згадка: його батько був ліквідатором. Аварія – тільки так, із великої літери, шанобливо, і піднесено називає сталкер Камиша події 1986 року.

Піднесена риторика насправді є в романі результатом роботи жаху, що не суперечить між тим процесам символізації Аварії. Не пережитий безпосередньо жах герой Камиша пізнає знову і знову, але з безпечної відстані. Не географічної, ясно (тут-то небезпека очевидна), а символічної. Не даремно «самохід» називає свої походи у Зону виключно «прогулянками», а його найзліші вороги – це не міліція, що оформляє протоколи на «чорних» мандрівників (саме тому Оформляндія, до речі), а легітимні туристи, які не здатні досягнути величі Зони.

Сталкер перетинає межу, і у такий спосіб її, межу, означає. Кордон між Зоною і не-Зоною гранично семантизується при цьому. Цікаво, що підважує ці процеси прагматично нерівна мова «Оформляндії» – сплав поетизмів, діалектизмів, сленгу, мату, імітацій усного мовлення тощо. Подібний «інтимний» підхід до Аварії слугує для відновлення втрачених у процесах символізації Чорнобиля як національної трагедії критеріїв розбіжності – «там» і «тут», щонайменш.

А ось ті ідентифікаційні «ми» – з одного боку, ровесники Аварії, з іншого боку, будівельники станції, приреченої на вибух – значно цікавіші. Відкидання думки про історичність вибуху в романі Камиша відбувається саме через історичність розповіді про Аварію. «Оформляндія» – з погляду метажанру є історичною хронікою. Точкою відліку тут постає, щоправда, не звичне для хроніки створення світу, а створення соціалізму. Завершить роман побоювання, що людина знищить остаточно рукотворну красоту Зони і залишиться отож останнє покоління, яке вважатиме: Аварія є огидним Новим Саркофагом і по всьому. Теж свого стибу апокаліпсис, в очікуванні якого людина записує свої одкровення про прийдешній кінець світу. Постапокаліптичне світовідчуття за таких умов реалізуватися неспроможне (що для чорнобильського тексту становить виняток), але і страху перед майбутнім не уникнути.

Той, хто переконаний, що сприйняття чорнобильської трагедії є в нашій красній писемності джерелом нових способів репрезентувати присутність, знайде в «Оформляндії» гідне підтвердження цієї думки.

Після Сталкера

Написав Ганна Улюра

Понеділок, 16 листопада 2015, 17:29

Питання, яке повсякчас актуалізує розповідач, має численні варіації, але зводиться до: нащо я знову повертаюся в Зону? Відповідь приблизна: «І немає для мене нічого приємнішого за відчуття самотності серед нічного лісу, в якому давно не живе страх». Зона Відчуження приваблива саме через потенціал відчуження: «Адекватним людям на радіоактивній помийці не місце». Посил: мене не помічають, але я існую.

«Оформляндія» – детальна розповідь про «тут», де апріорний страх відсутній. І відкрите питання про «там», яке жахає своєю парадоксальністю. Коли ми поділяємо роздратування розповідача щодо туристичних селфі на тлі четвертого реактора (він у тому переконливий – з ним легко солідаризуватися), ми не тільки фіксуємо агресію медіакультури, в якій віртуальна присутність є співучастю в Аварії. Ми так само погоджуємося на правомочність трикутника «маси-ЗМІ-катастрофа», в якому остання відповідає саме за відновлення реальності.

Де ж натомість живе страх? Там, де ти відповідаєш за безпеку своєї жінки, чекаєш на повідомлення про одну/дві смужки, де є кредит, ремонт і безліч проблем, які завадять черговій прогулянці.

Така ось країна загублених хлопчаків. І кращого місця для українського Neverland'у, ніж Чорнобильська зона, не знайти чомусь. Втечі «самохода» до Зони – своєрідна синергетична «терапія». Здається, випадковість аварії тут можна вписати в систему, хоча б потенційно, і у такий спосіб створити ілюзію: твоє життя надається до контролю.

Катастрофічне світосприйняття, це очевидно. Та позірно легка і невибаглива книжка про «прогулянки вихідного дня» до Чорнобильської зони.

#оформляндія